

Tarján István

VESZÉLYES
VIZEKEN

Majdnem elpusztultak

A gépek ellenőrzése után december 2-án szedték fel tengereseink a horgonyt. Négy nap múlva haladtak el az esti kilvilágításban ragyogó Las Palmas előtt, s másnap éjjel érkeztek Marokkó híres kikötőjébe, a kémhistóriákban is gyakran szereplő Casablancába.

Itt már arabok élnek, és — franciák. Az előbbieket kiűző vörösbort termelnek, de — mohamedánok lévén — nem isszák azt. Legalábbis nyilvánosan nem.

A kereskedelmi ügynökség három francia tisztviselője a hajón felkereste kapitányunkat, aki a hűtőszekrényben tíz hónap óta tárolt hazai barackpálinkával és szalámmal kínálta meg őket. Mind a kettő nagyon ízlett a vendégeknek, s kijelentették: minden vágyuk az, hogy egyszer látogassanak hazánkba.

Eddig egyébként — a Gibraltár-szoroson keresztül — már közlekedik néhány beltengeri kereskedelmi hajónk. Legtöbbször halliszetet szoktak innen szállítani, aminek nem nagyon örülnek a tengereszek, mert a legbűdösebb rakományok közé tartozik.

A mi hőseinknek szerencsésük volt, mert — a DE-TERT üzletkötése alapján — Malta-sziget kikötőjébe feladott 110 tonna műszállal kellett kiegészíteniük rakományukat. Egy lengyel hajó Japánból hozta az árut, Casablancában azonban kirakta, mert nem érte meg neki, hogy behajózzon vele a Földközi-tenger közepére.

December 8-án este indult tovább a Székesfehérvár. S a személyzete másnap délután 10 órakor meglátta a

spanyol partokat. — Jó volt nézni! — mesélte később Süveges László, Érthető, hogy miért. Nemsokára a Földközi-tengerre érkeznek. Amelynek ugyan a közepétől a keleti partjáiig terjedő területét ismert a kapitány, de mindannyiuk számára „hazai víz” volt már a bel-tenger.

Délután 2 órakor haladtak át a Gibraltár-szoroson. Az etiópiai Massawatól — időben október 19-től — 1981 tengeri mérföldet, azaz 18 253 kilométert és 903 méter utat tettek meg addig.

A mintegy 14 mérföld széles szorosban nagy volt a forgalom. A hajók egymás után haladtak be a Földközi-tengerre, majd igyekeztek onnan ki az óceánra, a szélrózsa minden irányába.

Idehaza jártak már tengereseink gondolatai. Valamennyien biztosak voltak benne, hogy övéik körében tölthetik a karácsonyt.

S a hajó személyzete egyik felének immár január, a másiknak pedig október eleje óta tartó útja majdnem tragédiával végződött. A kapitány és a legénység minden tudására szükség volt, hogy hullámsírba ne kerüljön a Székesfehérvár.

December 10-én ugyanis olyan két napig tartó viharba kerültek, amelyben a tengert akkor már tizenhét éve járó Süveges László még soha nem volt. Az Alpok délnyugati nyúlványairól lezúduló 10-es erősségű szél akkora hullámokat kavart, hogy ezek völgyéből jóformán a fejük felé is vizet láttak. A pokoli táncban szinte tótágast állt a térképszoba is, amelyben

a kapitány megállapította vergődésük pontos helyét. És kiadta a parancsot a megpróbáltatásokhoz szokott embereinek: miközben készenlébe helyezik a mentőcsónakot, irány Formentera, a Baleárok egyik szigete.

A Diesel-motorok dohogva dolgoztak, s hullámhegyre fel, hullámvölgybe le, nagynehezen elérték a szigetecske némi védelmet nyújtó öblét.

Egy napig időztek itt, s a vihar tombolása közben rádión fogták két-két olasz, illetve görög hajó segítségkérésének nagyon messziről érkező jeleit. Nem SOS-ettek, hanem asszisztenciára lett volna szükségük. Rövid ideig tartó fontolgatás: SOS-jelre tévovázás nélkül a legnagyobb sebességgel menniük kellett volna honfitársainknak, a kisebb veszély igényelte asszisztálás viszont nekik is elikt volna. A vaksötétben így is már majdnem elindultak az egyik hajó irányába, amikor az egymást sűrűn követő rádiójelekből tudomásul vették, hogy a közelebb tartózkodó, s a Székesfehérvárnál nyolcszor-tízszer nagyobb öt hajó már szeli a hullámokat a bajbajutottak megsegítésére.

— Ha elindulunk, nekünk biztosan SOS-eznünk kellett volna — mondogatták később tengereseink.

A vihar következtében a hőmérséklet az előző napi 22-ről 9 Celsius-fokra csökkent. Fáztak, fűteniük kellett. — Tartalékolnunk kellett volna a vörös-tengeri 48 fokos hőségéből — tréfálkoztak.

(Folytatjuk.)

ASZTMÁSOK MEKKÁJA

Jósvafő Borsod megye északi csücskén, magas hegyek ölelésében, hatalmas völgykatlanban húzódik meg. E csodálatosan szép festői táj híres cseppkőbarlangjával évről évre ezrevel vonzza a bel- és külföldi turistákat. Néhány esztendeje azonban nemcsak a turisták kedvelt kirándulóhelye, hanem mind többen keresik fel tudóasztmában és idült hörgőhurutban szenvedő betegek is. Az Európában egyedülálló és hivatalosan is elfogadott gyógyhatásáról ismert Béke-barlangban állandó orvosi felügyelet mellett évente több mint 300-an részesülnek gyógykúrában. Hasonló hatásokkal gyógyító barlang található az NSZK-ban, a Kluterth-féle barlang és Lengyelországban, a volt Wieliczka sóbányában.

A Béke-barlangot 1952 nyarán dr. Jakucs László barlangkutató vezetésével egy 7 tagú lelkes társaság fedezte fel. Megbízást és anyagi fedezetet ehhez négy vállalat, a Borsodi, az Özdvidéki, a Nógrádi és a Mátvavidéki Szebányák Vállalat biztosított részükre. (Dr. Jakucs László többek között ezért a tevékenységéért és a barlangkutatásban eddig végzett munkásságáért a szegedi József Attila Tudományegyetem Természettudományi Karán külön tanszéket kapott.) A Béke-barlangot tehát elsősorban a bányászok gyógyítása céljából tárták fel, hiszen tudott dolog, hogy a tudóasztma és hörgőhurut a bányászok „speciális” betegsége. Évek múltán azonban mind többen jelentkeztek kúrára az ország különböző tájairól és külföldről is: Romániából, az NSZK-ból, Csehszlovákiából, Franciaországból, Jugoszláviából, az NDK-ból és Angliából, sőt a tengerentúlról is, az USA-ból és Kanadából.

A gyógykúráztatást kísérleti jelleggel 1959-ben kezdték meg. A kedvező tapasztalatok alapján, a Magyar Tudományos Akadémia javaslataira az Egészségügyi Minisztérium 1969 októberében a jósvafői Béke-barlangot hivatalosan is gyógybarlanggá minősítette.

A természetadta áldásos gyógytényező a barlang klímája. Az állandó jellegű hőmérséklet plusz 8—9 Celsius-fok. A relatív nedvességtartalom 98 százalékos. Nagyarányú a calcium tartalom és kismértékben jelen van szén-sav is. A beutalás alapos és megfelelő orvosi kiválogatás alapján történik. Egy kúra 3 hétig tart. A betegek naponként 5 órát tartózkodnak a barlangban állandó orvosi felügyelet mellett. A barlang

klímája a tapasztalatok szerint főleg a fiatalok számára kedvező hatással, azokra, akiknek a tüdején és szíven elfajulás még nem alakult ki.

A kúra részvételi díja a bányászoknak napi 10 forint, a nem bányászokban dolgozóknak 20, a külföldieknek pedig napi 30 forintot kell fizetniük. Természetesen az ellátás-szállás és étkezés — ezen felül van. A bányászok részére pár esztendeje épült több mint 3 millió forintos költséggel egy üdülő szanatórium. A bel- és külföldi beutalók összpontosított ellátása sajnos még nincs megoldva. Penziókba kényszerülnek, amelyekért azonban viszonylag olcsó árat kérnek. A Borsod megyei Tanács már jóváhagyta annak a 100 ágyas gyógyüdülő építésének a tervét, amelyet a barlang bejáratánál a IV. ötéves terv keretében valósítanak meg. Ezzel lényegesen javul majd mind a bányászok, mind a vendégek ellátása.

A Béke-barlangot az eddényi tbc-gondozó intézet patronálja, mely amellett, hogy biztosítja a megfelelő szakorvosi vizsgálatot, felméréseket is végez a gyógykezelés változásairól. A gyógykúrák orvosi szolgáltatást 3—3 hetes váltással bel- és külföldiek számára látják el. A szervezési feladatokat dr. Szoboszlay Ferenc, a Borsodi Szebányák üzemi főorvosa végzi egy szűk körű intéző bizottsággal, a betegek, illetve érdeklődők teljes megelégedésére. Ezt bizonyítja a köszönő levelek sokasága, amelyet szinte napról napra kézbesít neki a postás.

Eddig még senki nem panaszkodott. Sőt! Sokan kérelmezik a kúra megismétlését. Mert nemcsak a kúra gyógyhatása, hanem a maga természetében fenséges természeti látványok, a cseppkőbarlang, a tengerszem, a gyönyörűen megalkotott alpesi házak, a pisztrángokban gazdag kris-

tályfiszta csobogó patak is maradandó emléket jelent a beutaltaknak.

Török Alfréd

NAPI
KISLEXIKONaz új lakás-
rendeletéről

Az elemzések és tapasztalatok azt mutatják, hogy a lakásépítés és -elosztás jelenlegi rendszerét tovább kell fejleszteni, bizonyos részeit pedig gyökeresen meg kell változtatni ahhoz, hogy gyorsabban haladhassunk az igények kielégítésének irányába.

● Határozat?

A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága és a forradalmi munkás-parasztkormány 1970. április 16-án együttes ülést tartott, melyen megvitatta és elfogadta a Politikai Bizottság javaslatát a lakásépítés fejlesztésére, a lakáselosztás és a lakbérek új rendszerére.

● Alapelvek?

A negyedik ötéves tervben minden eddignél több lakást kell építeni, s ehhez szükség van a lakosság részvételére is. A lakbéreket a tényleges fenntartási költségek alapján és differenciáltan kell megállapítani. Hogy a lakbérémelésben érintetlenül az életszínvonal ne csökkenjen, azzal azonos összegű, néhány év alatt a jövedelmek növekedésével arányban megszűnő állami térítést kell adni.

● Rendelet?

Az új elveken alapuló lakbérrendszert 1971. július 1-től kell életbe léptetni. Az ehhez szükséges felméréseket, nevezetesen a jelenleg nyilvántartott lakásigények felülvizsgálatát, valamint a lakásállomány felmérését szeptemberben kezdik meg az illetékes helyi szervek.

● Ismertetés?

Mivel olvasóink közül igen sokakat érint a lakásépítés, a lakáselosztás és a lakbérfizetés új rendszere, és mind többen érdeklődnek elveiről és részleteiről is szerkesztőségünknel, máától kezdve néhány napon át a Napi kislexikon kizárólag ezzel a témával foglalkozik. Hangsúlyozzuk azonban, hogy mivel az új rendelet még nem jelent meg, minden kérdésre még nem lehet megnyugtató választ adni. Feldolgozásunk csak a jelenleg rendelkezésre álló anyagokat használhatta fel.

A szegedi toronyőrök

Aki szemét a városi tanácsra mára nem hasonlító tornyára veti, gondolná-e, hogy ebben nem is olyan régen — a felszabadulás előtt — hivatásos tűzoltók tanváztak. A toronyőrség olyan régi szolgálat volt, mint a tornyos városok. Amikor 1800-ban felavatták a Vedres István által tervezett első tornyos tanácsházat, nem sokkal utána megszervezték a tűzvédelmi szolgálatot is. Bizonyosan nem tévedünk, amikor azt állítjuk: azért építettek tornyos városokat Szedgeden és máshol is, hogy jobban védekezzenek a tűzvész ellen, ami gyakori volt a régi világban. Szinte minden évben legett Szedgeden is egy-egy utca valamennyi háza. Pedig szigorú intézkedéseket hoztak, sőt a pipázást is jó részben azért tiltották, mert gyakran a rágyújtásból keletkezett a tűz. Minden házban vízzel telt edénynek, létrának, csapórudaknak kellett lenni és ezek meglétét az utcabeli tizedesek ellenőrizték. Az első tornyot „kőrájós-nak” építették, a másodikat, a nagy árvíz után, 1883-ban elkészült mait ugyancsak ilyennek. A város legnagyobb veszedelme azért a víz volt és nem véletlen, hogy a torony elkészülte után nyomban megszervezték a tűzoltóságot és a toronyőrséget, azért, hogy a Tiszát is szemmel tartsák.

A toronyban fedett folyosóról figyelhetett az őr. Ilyen a templomtornyok jórésze is. Makón a belvárosi református templom kőrájóján még a második világháború előtt is kürttel jelezték a negyed-órát. Nehéz volt a toronyőrségi szolgálat, mert a figyelésen kívül Szedgeden a harangozást is el kellett látni.

1927-ben, amikor utoljára szabályozták a szolgálatot, előírták, hogy a tűzoltók „a torony körfolyosóján figyelő szolgálatot tartanak, és ha e között bármely veszélyt vagy gyanús körü-

ményt: tüzet, gyanús füstöt, robbanást, vonatösszeütközést, árvíz közeledtét stb. veszedelmet vennének észre, ezt a közvetlen telefonon, esetleg az állami telefonon azonnal jelenteni tartoznak a központi őrségre.”

A tűzoltók a laktanyából vonultak fel a 24 órás szolgálatra — egyikük volt a parancsnok. A figyelőszolgálatot felváltva a körfolyosón kellett ellátni, éppen ezért a felszereléshez tartozott a suba, a bárányborsapka és az őrtállósizma. Nyáron megengedte a szabályzat a kigombolt zubbonyt és a sapka nélküli szolgálatot. A toronyba csak a polgármester és a tűzoltó főparancsnok engedélyével lehetett felmenni, kivéve az ételt hordó családtagokat. A toronyzoba bejárati ajtaját mindig zárva kellett tartani. A szolgálatot délből 1/13 órakor kezdték, 15 órakor harangoztak, ami 25 kettős húzásból állt. A harangozást különben ketten végezték egyszerre. A színi évadba az egyik őr a színházban kaputüveleket volt. A figyelés volt a szolgálat lényege. A kórséta alatt és a torony négy kiugró sarkán meg kellett állni és „figyelmesen széttekinteni”. A szolgálat ellenőrzésére szolgált az őr, amit a sarkokon fel kellett húzni. Őt perc alatt kétszer járhatta körül a folyosót az őr és az őra a felhúzást papírszalagon jelezte, amit 12 óránként a laktanyában cseréltek és ellenőriztek.

Évekkel ezelőtt a városi levéltárban fel kellett kutatnunk a tűzoltókra vonatkozó frásos emlékeket. Szinte a török kivonulása utáni időszakról a mi korunkig találunk a tűzoltók rengeteg emlékét. Mindez még a városi igazgatás korszakából, 1948-ban államosították a szolgálatot és attól kezdve az állami felügyelet központosítottan jelentkezik, sokkal korszerűbb eszközökkel, mint korábban. A toronyőrséget 1942 február havában légol-

talmi szolgálatá alakították át és azt már nem a tűzoltók látták el. Az államosítással a toronyőrség feladatát — a toronyból való figyelmet felváltotta a magas képzettségű és felszerelt-ségű szolgálat. A szegedi tűzoltóság közmegebecsülésben álló egykori vezetője, Horváth István ezredes, ma nyugdíjas, elmondotta, hogy a toronyból észrevett füst megállításában nagy gyakorlatot szereztek a tűzoltók. Ismerték az irányokat és a távolságokat is, mégis tévedhettek. A tűz elleni védekezésnek sokkal biztonságosabb eszköze a termelőhelyen levő figyelő- és jelzőszolgálat. Ha azt nem vezették volna be, sok milliós kár érte volna a köztárgyat. A tűzvédelem közbeeső állomását, a toronyőrséget, mint a múlt egyik emlékét, becsüljük.

Oltvai Ferenc

A próbára tett gyufa

Hosszú éveken át sok panaszkodott a gyufára. A dohányosoknak először azzal gyúlt meg a bajuk, hogy a gyufafej vegyiánya nem felelt meg a követelményeknek: lepatlant, későbbben izzott fel, vagy egyáltalán nem is csiholt tüzet. Ezen a panason azután segítettek... Ekkor pedig a gyufa faanyaga ellen emeltek egyre többen kifogást. Még a szakemberek is elismerték, hogy török a magyar gyufa. Nagyon-nagyon óvatosan kellett a kis szálat a doboz oldalánál végigirantani, mert könnyen a ruhaanyagra hullott az elpattant — gyufafej, vagy gyufaszál darab.

A magyar gyufa minőségét most sikerült megjavítani. Ezt bizonyítják a Faipari Minőségellenőrző Intézet laboratóriumi próbái. Itt egy olyan különleges berendezést alkalmaznak, amely egy kis

kalapácsos inga segítségével teszi próbára a gyufaszálat. Az apró kis kalapács alig hallhatóan oda-oda koppint a farudacsákra és ha az nem törik el, akkor a szakemberek elégedettek a minőséggel. A próba azt igazolja, hogy 100 szál közül alig néhány törik el, bár a mintákat eléggé nagy „igénybevételnek” teszi ki a kontroll-szerkezet. A szakemberek azt tartják megengedhetőnek, ha tíz esetben pattan el a szál, de ennél minden esetben jobb eredményt érnek el. Általában 5—7 törést sikerül csak produkálni a modern szerkezettel.

A javulást azzal érték el, hogy alapanyagul ma már a nemes nyárfaanyagot használják fel a gyárakban. Ennek a minősége sokkal jobb, olyannyira, hogy a magyar gyufa faanyaga a jó külföl-

diekkel is felveszi a versenyt. Hasonló jó eredményt hoztak azok a vizsgálatok is, amelyeket a Gyufaiipari Vállalat laboratóriumában végeztek el.

Időjárás ellen

Most folynak a klinikai vizsgálatok azzal a két gyógyszerrel kapcsolatban, amelyet krakkói orvosok és gyógyszerészek kísérleteztek ki. A gyógyszerek főleg olyan betegeknek használnak, akik fokozottan reagálnak az időjárásváltozásra. Az egyik gyógyszer magas, a másik alacsony légnyomás esetén alkalmazható.